

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних
відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКОВІ ІНСТИТУТИ В УКРАЇНІ**

Рівень вищої освіти – перший
(бакалаврський)

Освітньо-професійна програма: Політологія.
Національна безпека

Спеціальність: 052 Політологія
Галузь знань: «Соціальні та поведінкові науки»

Затверджено на засіданні
кафедри політичних
наук,
протокол № 6 від 18.11.2025 р.

Завідувач кафедри Монолатій І. С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Безпекові інститути в Україні
Викладач (-і)	Москалюк Михайло Федорович
Контактний Телефон викладача	067 907 94 56
E-mail викладача	mykhailo.moskaliuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/7621
Консультації	2 год. на тиждень згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальний курс «Безпекові інститути в Україні» » спрямований на набуття знань щодо основних структур, органів та інститутів у галузі безпеки і оборони; концептуальних засад державної політики у сфері національної безпеки і оборони України; основ безпекової політики держави; сутності та змісту державного управління у сфері національної безпеки; теоретичних основ оборони держави; теоретичних основ воєнної стратегії; принципів та механізмів реалізації державної політики у сфері оборони; теоретичних основ оперативного мистецтва; теоретичних основ забезпечення проведення оборонної політики. Актуальність вивчення дисципліни визначається також сучасною складною геополітичною ситуацією у світі, спричиненою повномасштабною агресією росії проти України. У зв'язку з цим суттєво зріс запит на ефективність діяльності безпекових інститутів України в умовах воєнного стану.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни «Безпекові інститути в Україні» є особливості функціонування безпекових інститутів України, які формують основні засади та чинники розвитку системи національної безпеки на сучасному етапі становлення українського суспільства, зокрема в умовах воєнного стану. Завдання навчальної дисципліни – надати слухачам систематизовані теоретичні знання та уміння щодо фундаментальних основ у сфері оборони України; -оволодіння широким спектром знань з правового, політичного, теоретичного і практичного вимірів структури та функціонування ключових безпекових органів та установ України.	
4. Компетентності	
<u>Інтегральна компетентність</u> <u>ІК</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній та безпековій сферах, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорій та методів політичної науки. <u>Загальні компетентності</u> <u>ЗК-1.</u> Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. <u>ЗК-6.</u> Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. <u>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</u> <u>СК-5.</u> Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та	

урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-10. Здатність аналізувати та розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів, шляхи досягнення сумісності із збройними силами країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

СК-11. Здатність аналізувати основні проблеми забезпечення сфер національної безпеки, зрозуміло надавати оцінку тенденціям розвитку державної політики у сферах національної безпеки, аналізувати доктрини та стратегії національної безпеки іноземних держав та визначати потенційний негативний вплив їх реалізації на національну безпеку України.

СК-12. Здатність щодо усвідомлення функцій держави, реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, дотримання основних принципів здійснення державної політики з питань цивільного захисту.

5. Результати навчання

РН-1. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН-6. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

РН-17. Використовувати законодавство, вітчизняний та зарубіжний досвід у сферах забезпечення національної безпеки, здійснювати науковий аналіз її сучасного стану.

РН-18. Виявляти загрози національній безпеці держави у відповідних сферах, тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток сценаріїв виникнення надзвичайних ситуацій (аварій, катастроф тощо), узагальнювати та аналізувати причини їх виникнення, розробляти та організовувати проведення заходів із протидії актуальним і потенційним загрозам.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	052 Політологія	IV	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Тема 1. Вступ до курсу. Безпекові інститути: зміст поняття, види, функції	2		8
Тема 2. Безпекові інститути України: становлення, типологія та правові основи функціонування	2	2	8
Тема 3. Міністерство оборони та Збройні сили в системі безпекових інститутів України	2	2	6
Тема 4. МВС, Національна гвардія та Національна поліція як безпекові структури	2	2	6
Тема 5. СБУ, Служба зовнішньої розвідки та Головне	2	2	6

управління розвідки в системі національної безпеки України			
Тема 6. Державна служба з надзвичайних ситуацій, Державна служба транспорту та Державна міграційна служба в системі національної безпеки України	2	2	6
Тема 7. Державна прикордонна служба та Управління державної охорони в системі національної безпеки України		2	6
Тема 8. Інститут глави держави в системі безпекових структур України		2	6
Тема 9. РНБО як безпекова інституція України		4	8
ЗАГ.:	12	18	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи студентів:			
	1) лекції – 5 балів;			
	2) усні відповіді на семінарських заняттях – 45 балів;			
	3) індивідуальна завдання: підготовка та захист реферату з обраної теми – 15 балів;			
	4) контроль самостійної роботи – 15 балів;			
	5) колоквиум/контрольна робота – 20 балів;			
	Загальна кількість – 100 балів.			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою. Для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики	Оцінка за національною шкалою
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
	80 – 89	B	добре	зараховано

	70 –79	C	добре	зараховано	
	60 –69	D	задовільно	зараховано	
	50 –59	E	задовільно	зараховано	
	26 –49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
	0 –25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота є обов'язковою до виконання. Отримані студентом бали (максимум 15 балів) впливають на виставлення підсумкової оцінки. Письмова контрольна робота виконується на останньому семінарському занятті. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав повний обсяг навчального навантаження, передбаченого навчальним планом з даної дисципліни. На контрольну роботу виноситься 8 завдань: 2 – теоретичні, 1 – практичне, (перевірка вмінь застосувати набуті теоретичні знання у політологічному аналізі), 2 – на знання термінів та 3 – тестові. Теоретичні завдання оцінюються за п'ятибальною шкалою, практичні і тестові – трибальною, а перевірка знань політологічних термінів оцінюється в 4 бали. Робота виконується на аркушах А – 4 доступним для сприйняття почерком. Теоретичні питання завершуються коротким висновком з окресленої проблематики. Для денної форми навчання контрольна робота виконується на останньому занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії, як правило в електронному варіанті.				

	Реферативна робота виконується у друкованому форматі на аркушах А – 4. Обсяг - 12-15 сторінок, шрифт-14, інтервал-1,5, поля: зліва, зверху, знизу – 20 мм, справа – 15 мм. Список літератури подавати наприкінці тексту за алфавітом. Посилання на використані джерела - в тексті в квадратних дужках, де перша цифра - позиція у списку літератури, а друга – номер сторінки, наприклад, [8, с. 12]. Структура написання реферату: вступна частина; аналіз використаної літератури по темі (2-3 абзаци) характеристика обраної теми та перспективність її дослідження визначення основних параметрів викладу матеріалу; наведення ілюстрованого матеріалу, що підтверджує аргументаційну базу; висновки список використаної літератури. У випадку глибокого розкриття проблеми з відображенням авторської позиції реферат оцінюється 13 - 15 балами, обґрунтоване розкриття теми 10 – 12 балів; неповне розкриття теми 7 – 9 балів; високий рівень компілятивності 4 – 6 балів; розкриття лиш одного аспекту дослідженого предмету 1 – 3 бали. Враховується також: -складність обраної теми; -зміст, теоретичне узагальнення, обґрунтованість висновків; -кількість використаних джерел і літератури; -рівень знань з досліджуваної теми.
--	---

Семінарські заняття	<u>Тема 1. Безпекові інститути України: становлення, типологія та правові основи функціонування (2 год).</u> <u>Тема 2. Міністерство оборони та Збройні сили в системі безпекових інститутів України (2 год)</u> <u>Тема 3. МВС, Національна гвардія та Національна поліція як безпекові структури (2 год).</u> <u>Тема 4. СБУ, Служба зовнішньої розвідки та Головне управління розвідки в системі національної безпеки України (2 год).</u> <u>Тема 5. Державна служба з надзвичайних ситуацій. Державна служба транспорту та Державна міграційна служба в системі національної безпеки України (2 год).</u> <u>Тема 6. Державна прикордонна служба та Управління державної охорони в системі національної безпеки України (2 год).</u> <u>Тема 7. Інститут глави держави в системі безпекових структур України (2 год).</u> <u>Тема 8. РНБО як безпекова інституція України (2 год).</u> <u>Тема 9. Контрольна робота (2 год).</u> Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Студент (-ка) повинен (-а) мати не менше трьох оцінок за семінарські заняття, що у підсумку визначають середній арифметичний бал і виставляються в журналі окремою графою (максимальна кількість балів за роботу на семінарських заняттях -70).
---------------------	--

Умови допуску до підсумкового контролю	Якісне виконання: 1) тематики семінарських занять. Для цього необхідно якісно готувати конспекти семінарських занять. 2) індивідуальне завдання Виконання реферативного завдання передбачає якісну пошукову працю, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) індивідуальної роботи. 3) виконання контрольної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (заліку) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Залікова контрольна робота. Виконується у письмовій формі для студентів денної форми навчання і у тестовому вигляді для студентів-заочників. На контрольну роботу виносяться 8 завдань: 2 – теоретичні (5 б), 1 – практичне, (перевірка вмінь застосувати набуті теоретичні знання у політологічному аналізі-3 б), 2 – на знання термінів (2 б) та 3 – тестові (1 б).

8. Політика навчальної дисципліни

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв, планшета чи іншого мобільного пристрою під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до не зарахування результатів чи не складання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. У випадку виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування), викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.
- *Політика щодо відвідування.* Студент, який навчається за індивідуальним графіком виконує початковий план у строгій відповідності із затвердженими вимогами та термінами. Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття.
- *Неформальна освіта:* порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemu, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
Повторне вивчення дисципліни: студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.
- Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

9. Рекомендована література

Законодавча база та безпекові документи

- Закон України «Про національну безпеку України». URL: https://kodeksy.com.ua/pro_natsional_nu_bezpeku_ukrayini.htm
- Закон України «Про оборону України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
- Закон України «Про організацію оборонного планування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-15#Text>
- Закон України «Про правовий режим воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/stru>
- Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>
- Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
- Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
- Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15#Text>
- Закон України «Про Збройні сили України». URL: https://zakononline.ua/documents/show/154375_597066
- Закон України «Про реформування Збройних сил України». URL: https://www.google.com/search?q=Закон+України+«Про+реформування+Збройних+сил+України».&oeq=&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqCQgCEEUYOxjCAzIJCAAQRrg7G
- Закон України «Про міжнародні договори України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
- Закон України «Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-12#Text>
- Закон України «Про Національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>
- Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України». URL: https://kodeksy.com.ua/pro_zagalnu_strukturu_i_chiselnist_ministerstva_vnutrishnih_sprav_ukrayini/1.htm
- Закон України «Про боротьбу з тероризмом». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
- Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
- Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189/2014#Text>
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки і оборони України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>
- Указ Президента України від 24 вересня 2015 року N 555/2015 «Про затвердження рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text>
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>
- Воєнна Доктрина України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>
- Стратегія Національної Безпеки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
- Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року. Київ: Аванпост-прім, 2013.

Основна

- Москалюк М. Безпека як соціальна категорія та ретроспективні аспекти її осмислення. Національна безпека України: навч. посібник /О. Б. Березовська-Чміль, М. А. Генік та ін.; за заг. ред. В. В. Марчука. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 12-35.
- Москалюк М. Безпекові інститути України в умовах воєнного стану. *Демократичні трансформації в державах Центрально-Східної Європи та Україні в умовах викликів та загроз*: збірник матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конференції (Світязь, 17-18 травня 2024 р.) /за заг. ред. В. І. Бортнікова, В. В. Бусленка. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. С. 91-95.
- Основи воєнної безпеки держави: підруч. / Ю. В. Пунда, В. П. Грищенко, П. М. Грицай та ін. 8

К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 204 с.

Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підручник / О.П. Дузь – Крятченко, Ю.В. Пунда, В.П. Грищенко та ін.; 3 – е вид., переб. і доп. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. 620 с.

Золотов В.П. Райони ведення бойових дій. Х.: Видавництво НАПВУ. 2000. 86с.

Основи підготовки і ведення операцій ЗС України. ч. II. К.: 1995. 423 с.

Радецький В. Г., Дузь-Крятченко О.П., Воробйов В.М. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави. Підручник. Київ: видання НУОУ, 2009. 596 с.

Бринцев В. В. Державне управління: питання теорії і практики у воєнній сфері в Україні: навч. посіб. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 176 с.

Призначення, завдання, навчальна організаційно-штатна структура та бойові можливості омбр основних сил оборони і корпусу швидкого реагування. Навчальний посібник. Київ: видання НАО, 2002. 104 с.

Викладач:

Москалюк М. Ф. доцент кафедри політичних наук